

MODELAREA ECONOMETRICĂ A DEZECHILIBRELOR FINANCIARE

Ion PÂRȚACHI, prof. univ., dr.,
șef catedră Matematică și Statistică Economică, ASEM
e-mail: ionpartachi@yahoo.fr
Viorica RUSU, conf. dr., ASEM
e-mail: rusu.viorica@gmail.com

JEL: C18, C22

În vederea modelării econometrice dinamice capabile să identifice fazele dezechilibrului financiar, precum și efectele de tendință pentru următoarele perioade drept bază informațională pot servi datele statistice oficiale prezentate de Biroul Național de Statistică și Banca Națională a Moldovei. Iar prin prisma indicatorului Indicele Competitivității Globale (ICG) al Republicii Moldova putem lua în calcul efectul unor variabile indirect pentru a estima impactul factorilor identificați asupra evoluției creditelor noi acordate pe sectorul bancar.

Modelarea în baza serilor de timp impune o serie de condiții privind calitatea datelor inițiale. Pentru a obține ca rezultat estimatori neconvergenți ai parametrilor structurali ai modelului seriile de date inițiale trebuie să fie staționare, fără efect sezonier. Astfel, toate seriile selectate în studiu au fost verificate la staționaritate cu ajutorul testului ADF. Non-staționare s-au adeverit a fi seriile: indicele dinamicii ratei medii ponderate ale dobânzilor la creditele noi acordate, indicele dinamicii ratei medii ponderate ale dobânzilor la depozitele noi atrase. Aplicând procedeul primei diferențe staționaritatea a fost asigurată. Testarea sezonality prin prisma procedurii grafic *Means by Season* a scos în evidență prezența efectului de sezonality la următoarele serii dinamice: indicele prețurilor producției industriale, indicele dinamicii ratei medii ponderate ale dobânzilor la creditele noi acordate, indicele dinamicii ratei medii ponderate ale dobânzilor la depozitele noi atrase. Pentru ajustarea serilor au fost utilizate procedurile statistice: *Census X-12* pentru variabilele diferență de ordinul unu al indicelui dinamicii ratei medii ponderate ale dobânzilor la creditele noi acordate și respectiv al indicelui dinamicii ratei medii ponderate ale dobânzilor la

depozitele noi atrase, iar indicele prețurilor producției industriale a fost ajustat cu ajutorul procedurii *Moving Average Methods*

Pentru studiul nostru am aplicat regresia ARMADL (Auto Regressive Moving Average Distributed Lag).

În urma calculelor și a analizelor, am identificat un model econometric ce simulează interacțiunea între piața creditelor noi acordate rezidenților de către băncile din Republica Moldova și disponibilitățile financiare ale populației prezentate prin prisma salariului net, evoluția prețurilor reflectată prin indicele prețului de consum, performanța sectorului productiv redată prin indicele producției industriale, interacțiunea cu economiile lumii a fost redată prin poziția investițională netă, într-o perioadă complicată atât economic cât și politic, anii 2011-2016. În acest diapazon temporal, au fost lichidate trei bănci importante pe piața financiar-bancară autohtonă, totodată a avut loc marea fraudă financiară: delapidarea unor fonduri considerabile din sistem. Cu toate acestea, rezultatele simulării sunt foarte aproape de trendul real al variabilei estimate, respectându-se toate condițiile impuse față de simulările econometrice de acest gen, respectiv, tendințele de viitor anticipate au un grad sporit de credibilitate.

Bibliografie:

1. BERNANKE, J. and GERTLER, M., Inside the Black Box: The Credit Channel of Monetary Policy Transmission, *Journal of Economic Perspectives*, 9(4), 1995, p. 27-48.
2. FRANCES, P., OEST van R., On the econometrics of the Koyck model. Report 2004-07, Econometric Institute, Erasmus University, Rotterdam.
3. PAZARBASIOGLU, C., "A Credit Crunch: A Case Study of Finland the Aftermath of the Banking Crisis," IMF Working Paper WP/96/135, 1996.